

TANULMÁNYI ÉV NÉMETORSZÁGBAN Ócsai Angéla, I. éves mestersza- kos hallgatónk beszámolója

Freiburg Németország legdélibb nagyvárosa. Egy megmagyarázhatatlan készítés okán egy-egy városához személyiséget és jellemvonásokat, egy arcot vagyok képes társítani. Olyan érzés ez, mint amikor egy várost úgy tudok elfoglalni, mintha egy ismerős barátot látogatnék meg. Az arccal nevet is kap, érzéseket. Ha Freiburg ez alapján ember lenne, akkor Ő számomra egy barátságos, titokzatos, bölcs és szelíd arcú Barát lenne.

A Fekete-erdő e szép városáról a hegyről lefolyó kis patak, a macskakövecskék utcák és a hatalmas katolikus templom jut először az ember eszébe. Huszonkét év után, születésem óta először abban a városban fújhatom el a születésnapitortámon a gyertyákat, ahol világra jöttem, hiszen itt, Freiburgban születtem.

Anyukám Debrecenben végezte a zeneművészeti tanulmányait, majd miután lediplomázott és hozzáment apukámhoz, Freiburgba jött orgonát tanulni, az egyik legnevesebb komponistához és mesterhez, a magyar Szathmáry Zsigmond professzorhoz. Így esett, hogy gyermekkoromban számos nyarat tölthettem el ebben a csodás, napos városban. Szüleim életre szóló barátságokat köszönhetnek ennek a városnak, én pedig ezt látva eldöntöttem, egyszer hosszabb időt akarok eltölteni a szülővárosomban, nem csak a nyaralásra kiszabott napokat. Meg akartam ismereni a város minden szegletét, amelyeket a kirándulások során kihagytam. Freiburgba szerettem volna visszajönni, mivel azonban az itteni egyetemen magyar tan-

szék még nincs, ezért Fazakas Gergely, Takács Miklós, és Kis Tamás Tanár Urak ajánlásával és segítségével sikerült a Germanisztika Intézet ösztöndíjas helyét megpályáznom.

A hatalmas öröm mellé – amikor megtudtam, hogy sikerült –, bevalólam, aggodalom is társult. Annak ellenére, hogy itt születtem, a német természetesen nem az anyanyelvem, és tudtam, nagy figyelmet fog igényelni az idegen nyelven elhangzó előadásokat hallgatni. Eleinte úgy tűnt, aggodalmam jogos, ám nem engedtem meg magamnak, hogy rögtön az elején elfáradjak. A következő órákon aztán azt vettem észre, hogy az anyag nagy részét megértem, a jegyzetelés is könnyebben megy. Ma már alig várom, hogy bent ülhessek. Sokszor, amikor olyan téma következik, amivel itthon már találkoztam, büszkén konstátalom, hogy tudom, mi a következő mondat, ami elhagyja majd az oktató száját. (Ilyen volt például a Jan Assmann által kidolgozott *Kulturális emlékezet*ről szóló előadás.)

Természetesen az irodalom órákon a német költők műveibe tekintünk be leginkább. Eredeti nyelven olvasni Goethe verseit – teljesen más érzés! Sokszor összevetem a magyar fordításokkal, néha pedig azon kapom magam, hogy én magam is egy új fordítást kreálok. Ez teljesen új terület számomra, amelyhez, tudom, hatalmas tudás szükséges, amelynek én még csak a töredékét szereztem meg, ám úgy érzem, kitűnő motivációt jelent.

A német nyelv elsajátításában hatalmas szerepet játszik a családom, akiknél lakok. Gyakran kiülök a konyhába a kis füzetemmel (amellyel gyakorlatilag már össze-

nőttünk), és kérdezgetek. Német anyukám, aki szinte a születésem-től fogva ismer, szlovén származású, ezért egyik kedvenc játékunk a közös szavak felfedezése. (Erre az új hobbirra a szilvás-sütemény sütése közben találtunk rá, amikor véletlenül magyarul neveztem meg a gyümölcsöt.) A nyelvészeti órákon megszerzett tudást is hasznosíthattam tehát (Horger-törvény), és lelkesen kérdezgettem a málna, pálca szavakról. A szlovén nyelv elsajátításához is kedvet kaptam ezzel.

Itt, Freiburgban esett meg velem az a hihetetlen találkozás is, amikor egy forgalmi dugó közepette egy híres nyelvész professzor, Johannes Schwitalla kérezkodott be a kocsinkba, amikor látta, hogy Freiburgba tartunk. Az út roppant izgalmasan telt, kiderült, hogy az ő nevéhez köthető számos szociolingvisztikával foglalkozó tankönyv (*Gesprochenes Deutsch*), és személyesen is ismeri Labovot. Amikor elbúcsúztunk, életem legnagyobb bókját kaptam tőle: „*Úgy látom, Magyarországon kitűnő az oktatás, a diákok pedig igen érdeklődők.*”

Egy közeli kis városban részese lehettem Hugo Rendler, német író felolvasó estjének. Mivel a történet a Fekete-erdő egy kis falujában játszódik, hochdeutschban csak a narrátor szólal meg, a szereplők azonban nyelvjárásban beszélnek. Ezeket a részeket igen nehéz volt megértenem, de némi elégedettséggel állapítottam meg végül, hogy nem csupán nekem okoz ez gondot, német hallgatótársaim is felhúzott szemöldökkel gondolkodtak el bizonyos szavak jelentésén.

Képtelenség szavakba zsugorítani azt a rengeteg impulzust, ami itt ér folyamatosan. Az egyik legmegle-

pőbb élményem az első egyetemi előadás végén ért. A diákok az asztalon kopogva „tapsolják meg” az előadót, és köszönik meg az előadást. Ezt a szokást mindenképpen meg szeretném honosítani, mert az otthoni oktatóink is megérdemelnék. Így hát, Diáktársaim, akik ezt most olvassátok, kérlek, próbáljátok ki a német tapsot, ne várjatok addig, amíg hazaérek!

IRODALOM ÉS POLITIKA KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI (HALLGATÓI SZABADSZEMINÁRIUM SÍKFŐKÚTON)

Bihary Gábor, I. éves mesterszakos hallgatónk tudósítása

November 9. és 11. között szervezte meg a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet félévi szokásos síkfőkúti szabadszeminariumát. A szakmai kérdések megvitatására és az oldottabb, közvetlen oktatói-hallgatói párbeszéd kialakulására már évek óta ideális körülményeket biztosít a Bükk festői lábainál található Soó Rezső kutatóház. Az idei őszi workshop, melynek szakmai szervezője Lapis József volt, az irodalmi közéletiség alakzatait, a kánon kérdéseit járta körül, kapcsolódva az utóbbi években irodalom és politika viszonya kapcsán megélt diszkurzushoz.

A megérkezés estéjén a Szóts István rendezésében 1942-ben bemutatott *Emberek a havason* című film közös megtekintésével vette kezdetét a szakmai program. A Takács Miklós vezetésével zajló beszélgetés során a mű filmtörténeti jelentősége exponálódott, hiszen az *Emberek a havason* az első önálló filmnyelvvel rendelkező mozgóképes alkotás, valamint a stúdió helyett a természetben, valódi forgatási helyszíneken felvett jele-

netek, a kamerakezelési és fényképezési technikák egyedisége mindmind újítónak számítottak a kortárs filmművészetben. Egyben hagyományt is teremtettek, Szótsöt többek között az olasz neorealista rendezők tartották előfutárunknak.

A Nyirő József-novellákon alapuló film megbeszélését követően Nyirő irodalmi státuszáról vitáztunk. A valóban jó elgondolásokat magáénak mondható *Kopjafák* kötet nem képes nyelviileg az ötletek gondos kifejtését megvalósítani. A narráció esetlegessége, szétesése és a történetek redundanciája, giccsbe hajló nyelvezete mind ellene szól a Nyirőt fölmagasztáló hangoknak. A kánonban szilárd alapokkal rendelkező, szintén a székely mindennapi élet alakjait megjelenítő Tamási Áronnal összevetve Nyirő poétikailag gyengébbnek mutatkozik. Az író tehát nem politikai szerepvállalásai miatt nincs benne bizonyos irodalomtörténeti kánonokban, az ezekbe való beemelése pusztán szakmai érvek alapján indokolatlannak tűnik.

A második nap Bartha Ákos a szociográfiáról tartott izgalmas előadást. Történeti áttekintésében kitért a kevert műfaj (irodalmi, történelmi, szociológiai vetület) változásaira. A 20. századból inkább írók szociográfiái (Illyés Gyula, Szabó Zoltán, Veres Péter) váltak ismertté a szélesebb közönség előtt, a falukutatáshoz kapcsolódó tényközpontú szövegek említésével sikerült jobban megvilágítani a tudomány és művészet mezsgyéjén álló műfajt. A manapság kevesebb művelővel bíró szociográfia jelen kihívásaira is kitért az előadást követő beszélgetés.

A délutáni program a József Attila Körrel közös szervezésben valósulhatott meg. Bárány Tibor, Gács Anna és Vári György részvételével

a figyelem a kortárs irodalom és közélet kapcsolatára irányult, főképp az *Édes hazám – kortárs közéleti versek* című antológia apropóján. A Fazakas Gergely moderálásával zajló beszélgetésben a kötet céljaira is fény derült. A beszélgetőtársak rámutattak, hogy valójában nemcsak az utóbbi egy-két évben születtek politikával és közélettel foglalkozó versek, hanem a megelőző időszakban is, a kötet pedig válogatást nyújt az elmúlt 20–25 év terméséből. A megélt érdeklődés kiszolgálása mellett a gyűjtemény az elfeledett vagy a figyelem terébe kevésbé került szerzők és szövegek újrafelfedezésében is szerepet játszhat. Ady Endre vagy Petri György életművének aktualizálása pedig szólhat a rendszerváltás óta visszaszorult költői beszédmódok (vátesz, közösség névében megszólaló versalany) kortárs esélyeiről, meghaladhatóságáról, ezzel a hagyománnyal való dialógus felújításáról is. A szövegek esztétikai tekintetben szintén heterogén képet mutatnak, az aktuálpolitikai kérdésekkel foglalkozó versek hosszabbtávú hatása mindig bizonytalan, ám általuk a társadalmi problémákkal való szembenézés is létrejöhet, mivel a költemények a peremre szorultaknak képesek hangot adni, akik más módon nem jutnak szóhoz, vagyis némák. Ám épp ez a közéleti oldal tűnik egyelőre kevésbé meghatározónak a politikával foglalkozó lírával összevetve.

A beszélgetés után néhány verset szorosabb olvasással közelített meg a hallgatóság. Az értelmezésbe hatékony módon épültek be a popzene, főként a rap – irodalomban tapasztalható fejleményeihez – hasonló megközelítési aspektusai.